A kötet négy további tanulmánya — *Hegedüs András* a falusi család megváltozott funkciójáról ír, *Kósa Erzsébet* a generációs viszonyok alakulásáról, *Cseh-Szombathy László* az öregek helyzetéről és *Szalai Júlia* a családi munkamegosztásról — a valóság egy-egy szeletét vizsgálja. *Andorka Rudolf—Buda Béla—G. Kiss Judit* tanulmánya inkább összegező jellegű; olyan tényeket és megállapításokat sűrítenek, amelyeket a különböző tudományágak, a szociológia mellett az általános pszichológia, a kriminológia, az orvostudományok is felhasználnak. *Lőcsei Pál* zárótanulmánya kettőssége miatt különösen érdekes. Befejezésül érdemes néhány sort idézni írásából — úgy érzem, hűen tükrözik a válogató-kutató, de talán a kötet összes szerzőjének törekvését. „Csakis a tényismeret és ténytisztelet bizonyos minimuma alkothat élő és megbízható határvonalat a társadalmi valóság objektív feltárására törekvő tudomány és a társadalmi valóság igazolása vagy elmarasztalása érdekében folytatott hitvédelem között." (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó)

LEVENDEL JÚLIA

Mese Zsuzsinak

Hatéves kislányomat, Zsuzsit egész pici kora óta a mese, a könyvek szeretetére szoktattam. Olvasni még nem tud. Az *„Első meséskönyvem"*, a *„Cinicini muzsika"*, *„A három bokréta"* és más könyvek azonban ott vannak a polcán.

Esténként egy-egy mese. Édesanya olvassa, ő figyeli. Ha szépen el tudja mondani, hogy miről szólt a mese, még egy rövid történet vagy egy vers következhet. Zsuzsi mindig kész gyorsan fürödni, lefeküdni, mert tudja: utána mese jön. Ha nagyon meg akarom büntetni, elmarad az esti mese, s ez mindennél fájdalmasabb számára.

Egyik délután Zsuzsi színes gyöngyfűzéssel és egy kis kosárral játszott a szőnyegen. Hívtam, jöjjön teríteni. A mondat felénél megakadtam, mert a gyerek félhangosan mondta a maga kis meséjét a jó kislányról, akinek a szájából *virágok, rózsák* jöttek elő. „A vasorrú bába leányai" című mesében a királylány széméből gyémántcsöpp hullott. Innen vette a képet, de a hatéves gyereknek *a virág* többet mondott, mint *a gyémánt*, amit nem ismer.

Ahova értekezletre megyek, ahol tanfolyamon vagyok, amerre utazom, abból mind mese lesz Zsuzsinak. Minden szálloda, minden vámvizsgálat, minden repülőút újabb történet. S ha közös sétánkon rámutat valamire: Ugye ilyen volt Berlinben is? — akkor érzem igazán, hogy a mesém nem volt felesleges.

Megpróbáltam másfajta mesével is lekötni a figyelmét. A másnapi tervekről, vagy az elmúlt nap eseményeiről kezdeményeztem „nevelési" beszélgetést. De csak néhány percig figyelt, igazából a tündérek, királylányok csodái vagy a távoli vidékek érdekességei kötötték le hosszabb időre.

Azért van egy témakör — nem a mesék világából való —, ami mégis felvillanyozza Zsuzsi fantáziáját: a nyári vihar. Ilyenkor szüntelenül kérdez, s én igyekszem válaszolni. Nem önálló történetek ezek, csak addig tartanak, amíg ő kérdez. Természetesen továbbkérdezni csak akkor tud, ha megértette az addig elmondottakat.

A nevelés eredményeit nem lehet mindig pontosan lemérni. A mese, majd később az olvasás képzeletfejlesztő, szókincsgyarapító hatását sem láthatom egyik napról a másikra. Ha azonban kislányom mesét hallgató figyelmes arcát látom, mindig megfogadom, akármennyi dolgom lesz, akkor is olvasok, mesélek újra.

KARÁDI GYULÁNÉ

25 éve történt

„Tanító néni! Igazolom, hogy van oka annak, hogy a kislány nem volt iskolában. A két fiú a férjemmel vidéken dolgozik. Így a kislánynak kell a fejét az oroszlán szájába dugni. Tisztelettel Janek Mátyásné"

A kislányt, akinek az oroszlán szájába kell dugnia a fejét, Janek Bubának hívják, és egy gyerek ő Ködmön Erzsi napközis tanítványai közül, de egyáltalán nem a legkülönösebb szerzet abban a telepi-külvárosi társaságban, ahol a húszéves tanítónő nagy lelkesedéssel kezdi pályáját és nem mindennapi kalandok szorításában alakítja az együttest igazi közösséggé.

Nagy Katalin új könyve, a *Legfeljebb három pofon* ennek a negyedszázada lezajlott alakításnak-alakulásnak a történetét követi nyomon fejezetről fejezetre; Kilenc, Pók Öcsi, Janek Buba, a Kara gyerekek és a többi szegénységben, háborúban, elhagyatottságban növő-nevelődő napközis iskolai és családi életéről fest megkapóan őszinte képeket, amelyekhez jól láthatóan valóságos élmények, az egykori Mária Valéria-telep nagyon is vaskos történései szolgáltattak nyersanyagot. A könyv ilyenképpen nemcsak izgalmas epizódok, különös figurák és érzékletes hangulatok szövedéke, nemcsak írói, hanem szinte történelmi-szociológiai értéke is van: íme, így éltek szülők, tanárok és gyerekek a felszabadulást követő nehéz években egy külvárosi telepen.

A könyv a Móra Kiadó *Sirály könyvek* sorozatában jelent meg, hátlapján ezzel a jelmondattal: *„Neked írták, rólad szól — a te könyved a sirály!"* A *Legfeljebb három pofon* esetében ez a mondat széles körben érvényes, egyként olvashatják a nyolc és a tizenöt éves fiúk, lányok — Ködmön Erzsébet története pedig a pedagógusok, szülők számára is szolgálhat néhány máig érvényes emberi és pedagógiai tanulsággal — az olvasmányosságról nem is szólva.

—l —a

E számunk munkatársai:

Bajai Ernő hírlapíró, Békés Mária tanár, Dániel Ferenc, Dénes Géza, Dobi Jánosné tanár, Felkai Lóránt tanár, Fülöp Márta divattervező, Gál Erzsébet a Hazafias Népfront munkatársa, Gárdonyi Sándorné, dr. Gosztonyi János művelődésügyi miniszterhelyettes, dr. Hermann Alice pszichológus, Horgas Béla tanár, Karádi Gyuláné, Kovai Iván műfordító, Kozma Katalin tanár, Kun Anna hírlapíró, Levendel Júlia tanár, Medvegy Antal tanár, Schelken Pálma hírlapíró, Tölgyesi József dr. Vásárhelyi Sándor nyugalmazott tanár, Zsigmondi Mária hírlapíró.

A rajzokat és fényképeket készítették: Gadányi György, Harmath István, dr. Lajos László, Kaján Tibor, Pap Klára, Réber László, Surányi Vera, Szilárdi Béla, Würtz Ádám.

Címképünk: AUGUSZTUSI FÉNYEK
Burghardt Ferenc felvétele